

A sarkó négy oldalán a következő fölirotok olvashatók.

A homlok-oldalon:

Itt nyugosznak az 1849 május 21-én Budavára bevételénél elesett vitéz honvédek porai. Áldás emlékükre!

A hátsó oldalán:

Az 1848/9-ki honvédek emléke éljen örökké!

A jobb oldalán:

A honért és függetlenségért vésztek el.

Végre a negyedik oldalán:

Felállította a budai honvédegyület által kiküldött bizottság 1877 május 21-én.

A közönség — közte Damjanics tábornok özvegye — körül állotta a siremléket, mire előlépett dr. Szénássy Sándor, 1848/9-ki honvédőorvos s az emlékbizottság elnöke, és rövid, egyszerű beszédben emlékezett meg az itt nyugvó bajtársokról. „Ide gyültünk, ugymond, hogy áldást és békét kívánjunk a hősök porára s a nemzet kegyeletéből lerójuk szent tartozásunk egy részét irántok.” S ezzel előadta a siremlék történetét, melyből átveszszük a következő adatokat.

A buda-öbndai honvédegyület által öt év előtt kiküldetett egy bizottság, hogy a nemzet e célra begyűlt adományaitól oszlopot emeljen a Buda ostrománál elesett honvédek emlékének — addig is, míg a fővárosi közönség s a nemzet lelkesebbjeinek támogatásával sikerülend a tervezett nagyobb szabású csataemléket felállíthatni.

Az emlékbizottság két rendbeli folyamódására, melyben a csataemlék méltó és azt megillető hely kijelölését kérte, olyforma elutasító választ nyert, hogy a sarkertben, az elesettek sirhalmai fölött állíttassék föl az emlék. A bizottság följebb folyamodott e határozat ellen, kérve a csataemlék megillető, helyeül valamely köztérnek kijelölését; de, míg erre végleges határozat érkeznék, addig is kötelességének ismerte nem hagyni a megszentelt helyet sem jeletlenül, s elhatározá e sarkó felállítását, hogy fenntartsa az itt nyugvók emlékezetét addig is, míg megjövend az idő, mikor az ezerekbe kerülendő nagy csataemlék Magyarország fővárosának köztereiről nem lesz a sarkertbe utasítható, mely sarkert már csak néhány évig marad meg temetőnek s néhány évtized nyomát is eltörli, s az itt található emlékkövek halomra döntetnek, vagy legjobban esetben a muzeumba kerülnek.

Igy támadt e siremlék, mely nem akar egyéb lenni, mint ideiglenes jelzője e nap hősei dicsőségének.

A szóló főlemlíté beszédében, hogy a csataemlékre eddigelé begyűlt összegből levonatván az összes kezelési, levelezési költség, ugy szintén az e napon szokásban volt requiem és a sirhantok fenntartásának, tisztogatásának, kövel körülakadásának költségei: összesen 408 frt, az emlékminta elkészítéseért kifizetett 200 frt, s végre a Gerenday Antal szobrász részére, a sarkó hazafias áldozatkészséggel a legesekélyebbre szabott költségeinek fejében kifizetett 458 frt, — összesen tehát 1066 frt: a takarékpénztári kamatokkal együtt még mindig 8260 frt marad a csataemlék költségeire, melyhez hozzá számítatván a még künn levő nagy számú gyűjtővekből remélhető adakozás: remélhető, hogy nem sok idő kellend, mikor oly alap lesz együtt, hogy abból szabadságharczunk Buda váránál elesett hőseihez méltó csataemlék lesz állítható.

E szavakkal végzé beszédét: „Ne csak hideg kö jelezze az 1849-ki honvédek emlékét, hanem meleg keblekben is éljen az, s virágozzék kedves hazánk örökké!”

A beszéd után a budapesti polgári dalkör elénekelt a Szózatot a Gerenday által leleplezett emlék előtt, s az után Feleki Miklós tartott meleg, hazafias beszédet a „dicsőült hamvakhoz” intézve szavait.

„Mint az igaz muzulmánok Mekkájához — így szól, — ismét elzarandokoltunk dicső halálotok ez évfordulóján sirtokhoz, az enyészet e bús lakáshoz. Nem azért, hogy lerójuk köteles tartozásunkat, mert ez soha le nem róható, hanem azért, hogy fáradságos napimunkánk után fellekesedjünk sirtoknál, hogy emléketeket átadhassuk az ifjabb nemzedéknek, hogy az viszont, oly tisztán és kegyelettel adhassa át azután a következőnek, mint a mily kegyelettel mi, veletek egy eszméért, egy sorban küzdő bajtársak őriztük azt.”

Feleki beszéde után a dalárda a Hymnuszt énekelte. Jámbor Endre mondott végül beszédet, kifejezve reményét, hogy a polgárok, az országgyűlés, a kormány, az uralkodó egyetértése nem sokára oda juttatják a csataemlék ügyét, hogy az a dicsőültekhez méltóan magasodhatik bármelyik disztéren.

Végül hazafiai indulók dalainál szétoszlott a közönség. A 1848/9-ki honvédek és a honvéd menedékház tagjai, kik az ünnepély alatt sorfalat képeztek a siremlék körül, testületileg vonultak el ünneplő egyenruhájokban.

Fény, külső pompa, nagy közönség nem volt jelen. Szerényen folyt le a szertartás, de annál meghatóbb ünnepe volt így a kegyeletnek, melynek e most emelt oltára körül összegyűlekedtek, a kik hiven ápolják szabadságharczunk emlékeinek soha ki nem alvó vesztalángját.

—rs.

Barnult avar . . .

Barnult avar búsan susogja:
„Nézd: én valék a zsenge pást!”
Haraszt csörög: „En voltam egykor
Árnyas berek fris lombja, lásd!”

Szálló pehely mond: „Fészek enyhe,
Gyönyör párnája voltam ám!”
Szár az virág szél: „Rózsa voltam,
Május mosolygó hajnalán!”

A szél süvölt: „Ifju tavasznak
Meleg fuvalma voltam én!”
A csönd sohajt: „Dal voltam egykor!”
Az árny susog: „Es én a fény!”

S avar, haraszt, szálló pehelyke,
Szár az virág, szél, csönd, boru,
Egyként zokogják: „Oh a végzet
Milyen sivár, mily szomorú!”

S ködön keresztül im az égből
Egy büszke csillám átragyog:
„En csillag voltam a tavaszban,
Es — mostan is csillag vagyok!”

Indali Gyula.

Déryné naplójából.

X.

A közelítő. A kútnál. A megzavart nyugalom. Ostrom mindenfelől.

En Déryt soha nem szívelhettem, mert — pedig minden ember szerette őt, mert igen mulatságos, jó időtöltő ember volt. De én épen ezt nem szerettem benne s ha dicsérték előttem, mindig csak azt mondtam: Oh az a csuf nagy orru ugri-füles!

— De igen becsületes ifju, — mondták, — nem korhely, nem iszik, nem kártyás, nem dohányoz; minden erény megvan benne, és nemes ember.

Ez igaz is volt mind, de én őt mind-ezek mellett se szívelhettem. Azt mondták a többi lányok: „No meglásd, ez lesz a te férjed!” Már akkor oly méregbe tudtam jönni, mint egy szárnyas egér, és csakis akkor voltam mérges, ha róla beszéltek előttem.

Murányiék most már nagyobb szállást béreltek. Lampel asztalosék is változtattak szállást, és épen az „Arany szitában” bérelték ki az épület hátulsó részét Fáyéktól. A mint ezt meghallottam, nem szóltam semmit, de gondoltam magamban: „Csak ti menjetek oda lakni, — de velem ugyan nem!”

— Tercsa mama, én megint magokhoz jövék lakni, — ezzel léptem be Murányiékhoz, — én nem lakom abban az udvarban, a hol az a szeles lakik.

— Gyere lelkem, — mondtá Murányiné, — tudod, hogy én mindenkor szívesen fogadlak.

En hát ismét ott laktam Murányiéknál. De itt ismét meggyűlt a bajom.

Murányiné is, én is igen szeretünk olvasni, de nappal nem igen értünk rá. Murányiné még azonfölül a gyermekekkel is el volt foglalva, — kivált a sok foltozás! En néha csak loptam egy kis időt magamnak és fölolvastam.

Épen erről panaszkodtunk valakinek. Erre Déry hirtelen odaugrik Murányinéhoz:

— No ha mind a ketten megcsókolnak, úgy én minden délután eljövök s fölolvassok magoknak estig is, s szép könyveket veszek. Magok varrhatnak az alatt.

En félrementem onnan s csak annyit mondtam: „jaj!”

Murányinét hallottam mondani:

— Maga bolond! majd adok én magának csókot, — s azzal el kezdte kergetni a szobában, s jókat püfölt rajta.

Mikor Déry elment, mondom:

— Tercsa mama, ha maga elfogadja a Déry ajánlatát, én akkor nem tudom, mit csináljak.

— De hát miért haragszol oly nagyon reá?

— Nem tudom, — mondtam, — de kiállhatatlan a modora előttem.

— No de az nem szép! Te nagyon visszataszító módon viseled magadat irányában.

— Ha látja: ne szóljon hozám, — mondom, — azt akarom ne álljon utamba, ha előtalál.

Mert azt megtette. Ha föl akartam menni a színházba öltözködni, épen oda állott a lépcső aljára, mintha oda czövekelték volna. És én nem mentem föl, míg ott állott; már néha meg is késtem, még se mentem, úgy ki nem állhattam.

Egyszer Murányiék elmentek hazulról s csak a gyermekek maradtak honn. En kértem Murányinét, engedné meg a cselédnek, hogy délután mosson ki nekem egy fehér mousseline-ruhát holnapra a szinpadra, s mutatom a ruhát.

— Hiszen tiszta még ez, — mondtá Murányiné, — csak egyszer volt rajtad. Csak kivasalod s megvan.

— Oh nem, nem! én így föl nem veszem! Sokkal szebb, ha újra keményítve lesz.

— No ha épen oly hiu vagy gyermekek, hát csak mosd ki szépen magad; én már a cselédnek dolgot adtam.

En nem tudtam mosni. Csak néztem

reá félmosolylyal, hogy milyen lesz az, ha én mosom!

— Jaj, azt is meg kell próbálni! A cseléd majd utba igazít. Könnyen megy az.

Ők mentek s én — hozzá fogtam a nagy munkához. Már ki is mostam s kimentem az udvarra a kut mellé, öblíteni való vizet huztam magamnak a teknőbe. Igen meleg nyári délután volt s én igen kimelegettem. Mindent lehánytam magamról, csak egy fehér alsó szoknyácskában voltam, — a nyakamon semmi.

A mint így öblögetem a ruhát, egyszer csak nyilik a kis kapu s belép rajta — Déry.

Nem tudta, hogy Murányiék nincsenek otthon, bement a szobában s előkiáltotta a gyerekeket. Hozott nekik egy kendővel körtét.

En már most nem tudtam, hová sülyedjek? Be nem mehettam a ruháimért, mert ő a szobában volt. Jól látott ő engem, mikor jött, hogy ott állok a teknőnél, de akkor egy szót sem szólt.

Mig én így tünődöm, hová lehetne elbujnom, hogy meg ne lásson többé: egyszer csak ott terem a konyhaajtóban s onnan nézett és mondja:

— Már nagyon is fehér lesz az a ruha, majdnem olyan, mint a maga nyaka.

De én nem szóltam semmit, csak mostam buzgón, — pedig már rég kész voltam vele, — mostam és mostam, mérgesen és összeráncolt szemöldökkel, hogy mit áll velem szóba?

Egyszer megdob egy körtével, — de nem talált. A körte beesett a vízbe és tele locsantotta arcomat. En elfordultam, hogy megtörüljem s mondom: „Goromba!”

— Mit? hát én goromba vagyok? no ezért fizetni kell, ezt el nem szenvedem!

S mire észrevettem, már körül karolt s összevissza csókol. Nem tudtam magamat kiszabadítani.

— Takarodjék! mondom, én magát ki nem állhatom, soha sem is állhattam.

Egyszer csak elkezdé szörnyű komolyan és szeliden:

— Röschen! Édes Röschen! Miért maga csak én irántam oly büszke, hideg és visszataszító!

— Mert vissza akarom taszítani, — mondtam — hányszor mondtam, hogy nem szenvedhetem?

— Ne tegye ezt velem! Lássa én becsületes ember vagyok s rég vehette észre, hogy én magát szeretem s becsületes számdékkal vagyok maga iránt. Szívemből szeretem és csak magával tudnék boldog lenni!

S a mig ezt beszélté, oly szorosán tartott két kezemnél fogva, hogy nem szabadulhattam tőle.

En egyebet egy kis jó indulatnál nem éreztem iránta, azt is csak annyiban, hogy most láttam először komolyan. Nem futottam el, bár már eleresztette kezemet, látva, hogy nem hajlok.

— Isten örizz! — mondtam — hogy is jut ily vad gondolatra eszibe. Hagyjon nekem békét!

S azzal ismét a teknőhöz fordultam; ő pedig bement a szobába, a sapkáját a fejébe csapta s — mondtá a cseléd, — szó nélkül távozott.

Ekkor megsajnáltam.

Még eddig nekem egyetlen egy férfi sem mondott egy szót se szerelemről, még eddig egy férfi se csókol meg, — ez ideig nem éreztem semmit senki iránt és így

nem tudtam magamnak megfelejteni érzelmemet, csak nagyon kezdtem gondolkozni s aggódni a fölött, hogy épen ez a Déry az a férfi, ki nekem legelőször beszélt szerelemről, és hogy talán csakugyan ehhez kell nemnem férjhez, — minthogy nem ille nék, hogy más is szeressen, ha már egy szeret, a legelsőhöz kell menni a becsületes leánynak, és épen ahhoz, kit ki nem állhat. Oh csak Murányiék el ne mentek volna hazulról, nem mert volna ő engem megcsókolni! . . .

Ily gondolatokkal voltam elfoglalva s nagyon elbusultam. A gyerekek se tudtak fölvidíteni, hiába esdekeltek: „Jó néni! Róza mama! hát nem szeret már minket?” Máskor összevisszacsókoltam volna, most ott hagytam csevegni s csak magam elé néztem. „Hiszen oly jók voltunk! Benn ültünk a szobában szépen, — gondoltam magamban — hanem rohantatok volna ki, szokástokként mint megannyi apró sárkányfiók, — nem csókolat volna meg az a csuf ember!”

Haza jöttek Murányiék, már este felé. Mi más elfogadást találtak, mint egyébkor! Máskor én vidámon eléjök siettem, Tercsa mamát megcsókolni, holmijét elszedni, a sáskasereg utánam nyomban visitva. Most ott ültem egy szegletben. A gyerekek ugyan elugráltak tőlem — mert addig ő is ott busultak velem szegények, — de azzal fogadták anyjukat visongva: „Mama! jó néni haragszik!”

— Haragszik? hát mi baja? Roszak voltatok, ugy-e? Abá, — mondja Murányiné. — tudom már! Magának kellett a ruháját kimosni! — S azzal elkezdettek kacagni, — azt úgy kell! tanulni kell a fiatal leányoknak mindent, hadd tudjanak magukon segíteni, ha a szükség úgy kívánja.

— Dejszen, Tercsa mama! nem kacagna oly vigan, ha tudná mi történt!

— No? tán csak nem volt valami baj? — Lizi! — kiáltja be a főzőnőt — mi történt a háznál?

— Semmi, tensasszony, semmi!

— Semmi? no hát mit beszélés, te ostoba gyermek! majd megijesztettél, hogy valami kárt csináltak ezek a rombolók.

— Nem, nem! nem csináltunk semmi kárt, de mind, mind megettük a körtét, a mit Déry bácsi hozott.

— Ugy? hát Déry bácsi volt itt? No már most képzehetem! te mérges kis pióca, ugy-e azért van rosز kedved? No no! hisz az még nem nagy baj, ha itt volt.

— Igen ám! — mondtam — hiszen ha még csak annál maradt volna, hogy itt volt!

— No? — kérdi Murányiné szemeket meresztve.

— Hát itt hajigálózott reám, a mint ott mostam, aztán — aztán — én azt mondtam: „goromba!” akkor oda ugrott, — megkapott és — megcsókolat azzal a csuf bajuszával.

— Ohó Rózsika! — mondtá Murányiné nevetve, — azt ne mondd, mert neki igen szép kis fekete bajusza van.

— De nekem nem kell az ő bajuszos csókja! — mondtam mérgebem pityeregve, — már most nem is megyek Fáyékhoz se soha.

De most már bele szólt a nagy mumus Murányi is:

— Már, édes Rózám! engedjenek ne-

kem is egy szót, de Róza nem szépen bánik Déryvel! Ez egy igen becsületes és jeles fiatal ember. Egy sincs a társaságnál, kit hozzá hasonlítani lehetne. És eszes fu. És minden leány szerencsés lehet, kit ő elvessen nőül.

— Vegyen ő akárkit, csak engem ne! — mondtam haragosan.

— De pedig örülhetnél, ha elvenne, — mondtá Murányi.

— Oh, mondtam, én soha, de soha nem megyek férjhez.

Ilyes vitatkozások történtek fölöttem, még mielőtt Dérynek tán csak eszébe jutott volna is valami komolyabb szándékáról nyilatkozni. S mentől többet beszéltek nekem fölé, annál idegenebbnek éreztem magamat irányában. Ez így folyt egy ideig.

Végtére mégis csak kénytelen voltam ebédre menni Fáyékhoz.

Ott aztán körülfogtak előbb a leányok, azután az öreg ur. De Déry távol tartotta magát tőlem és komolyabb is volt, mint egyébkor, s ez nekem inkább tetszett, mint mikor körülöttem ugronezkodott. Most úgy éreztem, mintha nem egy nagyon irtóznám jelenlététől, kivált miután mindenik csupa dicsérettel halmozta el, mintha valamennyien összebeszéltek volna.

Ő hiven eljárt Murányiékhoz felolvasni. En ugyan ki-kimentem a szobából s kivált, ha olvasás közt reám irányozta szavait, én mit sem akartam elérteni.

Egyszer, midőn egy ily alkalommal visszatérek a szobába, azon lepem meg őket, hogy Déry ott áll Murányiné előtt összetett kézzel s mondja:

— Tercsa mama! az istenre kérem, szóljon!

Murányiné elkaczagja magát s mondja: „Jól van, jól! csak menjen maga, sült bolond!”

Déry csak leeresztette két kezét s elhallgatott, és a mint engem megpillantott, — elpirult.

En mást semmit nem gondoltam, csak hogy bolondoskodtak s folytatódott az olvasás.

Végre Murányi is haza került. Déry elment.

A mint magunkra maradtunk, elkezdé Murányiné egész komolysággal férjéhez:

— Édes Zsigám! nem is álmodtam, hogy Déry csakugyan egész komoly számdékkal van a mi Rózánk iránt. De ez a balga leány oly jéghidegséggel viseltetik iránta, hogy nincs bátorsága előtte nyilatkozni. Hát engem kért, összetett kézzel rimázkodott, hogy legyek az ő örangyala s szóljak, beszéljek Rózával.

Ekkor Murányi elővette minden auctoritását és mondja:

— Édes Róza! legyen maga okos, és vetkezze le magáról azt a hideg közömböséget szegény Pista iránt (ők te-barátok voltak). Hisz engem is rég zaklat már, de én csak vártam, hogy tán magától is megjön az esze Rózának. Ámbár én nem szeretek rábeszélni; de látja, Róza, egyszer csak férjhez kell menni! És higgye meg, ily becsületes ifjut nem talál, még ha lámpával keresi is.

— Hiszen ha hozzá kellene mennem, — mondtam, — előbb meg kellene őt szeretnem. De ha nem szeretem.

— Oh majd megszereti, ha jobban megismeri.

En oda léptem Murányinéhoz, meg-

ADRIAI KÉPEK: RAGUZA.

ADRIAI KÉPEK: RAGUZA-VIDÉKI NÉPVISELET.

fogtam két kezét s mondám, — de igen fel voltam indulva:

— Kedves egyetlen jó Tercsa mamám! Csak maga ne kérjen engem soha, ne unszolja, — igérje meg.

— Édesleányom! én rábeszélni nem akarok; de azt nem tagadhatom meg tőle, a mi igaz. És ő oly nagyon kért engem s úgy nyilatkozott, hogy ő boldogtalan lesz, ha te hozzá nem mégy, vagy ha mást szeretnél.

— Nem szeretek én se mást, se őt. Hiszen tudná azt Tercsa mama, ha én valakit szeretnék. Aztán még lány se voltam, — aztán én nem is megyek férjhez soha.

— Hiszen nem is kívánja ő, hogy épen mindjárt hozzá menj. Csak azt, hogy ne taszítsd vissza, hadd remélni.

— Hát reméljen, ha akar, — mondám kedvetlenül, s ezzel vége lett a vitának.

(Folyt. követh.)

KÁROLY, ROMÁN FEJEDELEM.

Károly,

román fejedelem.

A keleti háborúnak soknemű tényezői között Romániának is sikerült magára vonni Európa figyelmét. E kis állam, mely egy jelentéktelen évi tributum mellett, melyet a porta főnhatalmossági joga tessék-lássék elismerésének fejében fizetett, — birt mindazokkal az attributumokkal, melyek nem csak állami létét, de állami önállóságát is biztosították. Szabadon végzetetett minden állami funkciót, rendezhette belügyeit legjobb belátása és tetszése szerint, megszabhatta, kivethette, behajthatta adóját, szervezhetett oly alapon és formában, a minőt maga választott, építhetett vasutakat, követhetett nemzeti politikát, követhetett szerződéseket kül-államokkal, tartathatott hadsereget, saját nemzeti szervezettel s választhatott fejedelmeket szabadon. Szóval szabad, önálló, független állam volt, mint akármelyik más, s függése a portától csak színleges volt és az érintett csekély tributumon kívül abban állott, hogy a külhatalmak udvarainál nem tarthatott követeket, s választott fejedelmét a portával

A KELETI HÁBORUBÓL. — BRAILÁBÓL MENERÜLŐ CSALÁDOK A VASUTON.

tartozott megerősíteni, mely különben e megerősítést nem tagadta meg.

Igy volt ez beigtatva s az európai hatalmasságok által biztosítva a párisi szerződésben is. Jóra való, életerős állam szépen fölvirágozhatott volna ennyi szabadság mellett, mert Románia valóban csak névleg volt vazallus-állama a török birodalomnak, s területe még látszólag se volt bekebelezett része az oszmani uralom területének. A porta nem avatkozott bele Romániának semmiféle dolgába, s hagyta boldogulni a maga módja szerint.

De a kis Romániát megszállták a nagyhatalmi álmok. Kedvet érzett magában szétszakítani az összetartozandóság még ama kevés, vékony szálait is, melyek Törökországhoz fűték, kikáltani magát függetlennek és fejedelmét — királynak.

Meg is eslekedte már az előbbent, sőt többet eslekedett: háborút üzent a portának, s maholnap meghalljuk bizonynyal, hogy Károly fejedelem — király.

Románia tehát szabad és független. Függetlenségét kozák ringatja, szabadsága ott virít a muszka kancsuka árnyékában, s hadseregét poráoz huzza maga mellett a törökre az orosz.

A fejedelem neve, a kinek uralmása alatt ez történt, *Károly*. Erre is elmondhatná a két-értelmű orákulum, hogy olyan név, mely Románia történetében „emlékeztetés” lesz.

Emlékünk meg hát róla addig is, míg majd az oláh is „megemlegeti”, s lássuk, ki az, a ki, — ismét az orákulum szavaival élve, — „egy országot készült tenni semmivé”.

Károly fejedelem, a Hohenzollern-család sarja, s második unokaöccse Vilmos német császárnak. 1839. april 20-án született. Atyja, Hohenzollern Antal herceg előbb több éven át volt elnöke a porosz államminiszteriumnak, de már több mint egy évtized óta elvonulva, magányban él. Béke- és nyugalomszerető öreg ur, ki nem nézte jó szemmel fia kalandos vállalatát s hir szerint azt mondta volna fiának: „Miert kötelezted a biztos kisebb jószágot, a bizonytalan nagyobbért?”

Azonban mást mondott Bismarck.

Midőn a románok 1866-ban elkergették III. Napoleont leha kegyenczét, Kuza fejedelmet, — megindultak a szokásos fejedelmvádszatra. Ez a legnehezebb sportok egyike, s nem is mindig koronázza siker. A románok is úgy jártak vele, hogy kosarat kaptak a fiandriai gróftól, kihez először mentek fejedelm-nézőbe. Ekkor akadt meg szemök azon a szerény német hercegen, ki egy hatalmas uralkodó háznak ugyan tagja, de másodszerűségű ágból származó s így alig számíthatott igen fényes jövőre. Elment hát Bratiano, a mostani miniszterelnök, Berlinbe, s körülvette a fiatal porosz főhadnagyot. Ez igen megjárd a neki szánt megiszteltetéstől s futott Bismarckhoz, hogy mit szól hozzá?

A nagy kanczellár pipázva fogadta a belépő herceget, még föl se kelt neki a pam-lagról s csak úgy foggyen monda:

„A mennykőbe is! Egy porosz hadnagy még kérdezi, hogy elmenjen-e fejedelmnek, ha hívják!” Bismarck e mondása meg is volt írva a „Vossische Zeitung” egy akkori számában.

A porosz hadnagy tehát elment Romániába, hol 1866. april 20-án örökösli joggal fejedelmé válasszatták plebiscitummal s a magas porta megerősítette megválasztását, még azon év okt. 24-én, ugyszintén elismerték a hatalmak is.

1869-ben megnősült, elvén Erzsébet, wiedi hercegnőt. Gyermekei nincsenek.

Uralkodása eddigi diesőségéről nincs sok följegyezni való, — annyi azonban bizonyos, hogy Románia, tagadhatatlanul berlini befolyás mellett, sokat haladt alatta, s tett is egy-némelyest benső megszilárdulására.

De Károly fejedelem igazi története még csak most kezdődik. Megkötötte a szövetséget az oroszokkal már apr. 16-án, de még apr. 24-én, e szerződéssel zsebében azt válaszolta a török tudakozó levélre, hogy még nem tudja, mit fog tenni? Már akkor szállingóztak a muszákák keresztül a Pruthon, kiknek az oláh konvenczió Románián szabad keresztülvonulást engedett. Igy vezette be magát Károly fejedelem, mint diplomata, bizonyítván, hogy Romániának ahhoz is van joga, a mihez a nemzetközi fogal-

mak szerint senkinek nincs: tulajdon souverainje ellen kötni szerződést azzal, a ki azt fegyverrel megfáradja. Aztán, mikor már nem volt többé titkolható a dolog, átadta összes vasutjait az oroszoknak, a ki azokat mind saját hivatalnokaival lepte el s a maga hadserege számára foglalta el. Azután megüzente a háborút a töröknek s ugyanakkor kiszorította tulajdon hadseregét a muszka által Kis-Oláhországba, s ott is elismerte fölötte a muszka commandót. S hogy a szatira teljes legyen: saját téli palotáját átadta az orosz czárnak, nyári palotáját pedig az orosz hadak főparancsnokának, s maga úgy szellemkedik valamelyik alattalójánál, bebizonnyulván rajta is a közmondás, hogy „fogadd be a tótot, kiver a házból.”

Elment a csatárra is s ott a Dunán keresztül ő irányozta az első ágyút a törökre, s mint egy lap megjegyzi, nem történt semmi baja.

Junius Brutus.

Képek Romániából.

— Romániai tudósítónktól. —

A mint hire terjedt, hogy az oroszok át-lépték a Pruthot, lón nagy rémület Romániában; mert mindenki bizonyosnak hitte, hogy a török, mint minden eddigi orosz elleni háborújában, ugy most is átjön a Dunán megszállani a jobb parton álló erős váraival áttellenes pontokat. E megszállás eredménye leende az első 15—20 ezer orosznak Galacz vidékén teljes megsemmisítése, a barbosi hidnak és a moldvai vasut egy részének szétrombolatása s ez által az oroszok előnyomulásának hetekkel hátráltatása és végül az orosz-román konvenczió létrejöttének legalább egy időre meggátolása. Ez előnyök átgondolása mindenki előtt kétségtelemnévé a törökök átjövételét. Maga a román kormány Isten oltalmába ajánlá dunapartú lakosait s a megerősített Kalafatot is kiüríté, hogy az összeköttetést kikerülje.

Lón tehát retentő futás minden dunamenti városból és faluból, befelé a távolabbi vidékre. Gyurgyevöről az első három napon át minden 2—3 órában egy-egy zsfufókis tömött vonat indult Bukarest felé, a falvakról a nép szekerekre rakta feltételeg házi butorait s gazdasági eszközeit és futott egyenest éjszakának, maga előtt hajtva birkáit, barmait, s öbe szorítva csecsemőit és szegény apró gyermekeit; mert a cserkesznek és basi-broknak hire oly rémhatással van e föld lakóira, mint hajdan nálunk a „jön a tatár!” vészkiáltása.

Mikor azonban Abdul Kerim meglepte a világot megfoghatatlan mozdulatlanságával, melyet méltán néztek mindenütt a török tehetetlenség kiáltó bizonyosságának: akkor a román katonaság újra megszállta a 10 napig üresen állott erős és Viddin fölött uralkodó Kalafatot, a szétriadt lakosság pedig visszazsálingozott a Dunához és folytatni kezdé rendes foglalkozását.

Az öreg „Fabius cunctator” csak akkor szánta el magát némi életjel mutatására, midőn a román-orosz egyezmény hírelve együtt az orosz dob-pergés is áthallatszik a Dunán és szemével láthatta, mint építik Kalafattól Galaczig a balparton végig az ágyutelepeket. Ekkor indítá meg pánézolás hajóit kémszemlélre s akkor dobatott nélány, — többnyire ugy látzik fűrészpörrel töltött gránátot és bombát a gyanus helyekre.

Braila a közeli barbosi erős telepek miatt legtöbbet kapott e lövegekből, de jutott vagy 50—60 darab 15 és 20 centiméteres *Oltenczának* is, melyek ugyan többnyire, nem pattanva szét, aránylag kevés kárt tettek a különben is tágas udvarokkal ellátott, nem magas házakban, de a szegény lakosságot most már okadatolt páni félelemmel tölték el. A mellékelt kép azon szomorú jelenetet ábrázolja, midőn az alig néhány nap előtt visszavándorolt lakosság szegényebb része gyermekekkel és a legnélkülözhetlenebb része gyerekekkel el a legnélkülözhetlenebb részükkel terhelve fut a veszedelem színelvéléről.

Braila az Ardzsis folyó torkolata mellett 5—600 ölnyi távolságra fekszik a Dunától, homokos lapályos síkon, annyira lapályosan, hogy a vizár ellen hosszú gát őrzi. A 8—10 ezer lakost számláló város sem erődítmények-

kel, sem említést érdemlő nagyobb szerű középületekkel nem bír, utcái szélesek, de porosak és sárosok, a gazdagabb házi bádóg-, a széleken lakó földmivelőkéi nád vagy itt-ott zsindelefedelek; egyedüli fontossága az, hogy a legtermékenyebb gabnavidék fő kikötője. Ennek folytán az előlekek csaknem kivétel nélkül görögök, mert Románia buzakereskedése ezek kezében van, a tömeg pedig bulgár és rumun s ezek részben szekereskedéssel, főleg azonban földmiveléssel foglalkoznak.

Másik képünk * a kis Oláhország fővárosába, Krajovába bevonuló kozák csapatot mutatja. Krajova a havasalföld legnagyobb hősnének s a szerencsésében már akkor Dakoromániát alakítani próbált Mihály bánnak, később vajdának szülővárosa, mintegy 25.000 lakost számlál; föllebbezési törvényszéke, prefekturája, jeles gymnaziuma, tetemes belkereskedése, több jó szállodája van, s így ma még minden tekintetben legnevezetesebb városa Kis-Oláhországnak, ámbar kikötője, mint benn eső városnak nem lévén, a gyorsan emelkedő Turnu-Severin által rövid időn túl fog szárnyaltatni.

A kozákok most sem sokkal szebbek, mint mikor hazánk földjét taposták. Ronda ruházatu, apró lovú, hosszú lándzsával és revolyerrel fegyverzett vörösés képű, durva kinézésű emberek. Most még a velők egy hiten lévő s már szövetségesnek tekintett románok irányában elég előzékenyek, hanem Kis-Oláhországban megelégedésük — holott az egyezmény szerint ide nem kelle vala jönnök — mutatja immár, minő tiszteltetben tartják az oroszok a győnébbnek tett ígéretekét! Az előcsapat bejövételét láttuk. Adja Isten, hogy mihamarabb megláthassuk az utócsapatnak kitakarodását!

A cukor és cukornád.

A cukor egy idő óta érezhetőleg megdrágult, s ez áremelkedést a társadalom minden osztálya meg szokta sinyleni. Oly általános elterjedt fogyasztási tárggyá lett az a polgároltságot előhaladásával, hogy naponkénti használatát fényűzésnek tartani még a legszegényebb sorsu embernél sem jutna eszébe mostanában senkinek. Lowe angol miniszter a parlament elé terjesztett egyik pénzügyi jelentésében (1873. april 7-éről keltezte) azt mondta, hogy „a cukor egy édesítő, mely az ételek minden-féle fajához szükséges — a gyermekek gyönyörű és az aggkor vigasza.” Minthogy azonban sok idősebb nő cukor nélkül szokta élvezni a maga észese theáját, Lowe állításának utolsó részét alig fogadhatnók el kifogászatlanul szabatosnak. Mindazáltal kétségtelen, hogy nincsen fogyasztási czikk, melyet egy vagy, más alakban oly általános és rendszeres használnának, mint a cukrot, s ezért nem tartjuk érdektelennek annak készítmódjáról s a cukornád műveléséről egyetmást elmondani.

Bizonyára sokan meglepetve fogják hallani, hogy 1873-ban csupán Angolországba 833,489 tonna cukrot (egy tonna husz mázsa) vitték be. Minthogy az árak mázsánként 14—31 shilling (7—15 s frt.) közt váltakoznak, egy tonna cukor árát középszámítással 21 font sterlingre (210 frt.) tehetjük. Ez alapon az 1873-ban Angolországba vitt cukor értéke 17.500,000 font sterlingnyi óriási összeget képvisel.

A következő táblázat ki fogja mutatni, hogy e fogyasztási czikk legnagyobb tömegei az említett évben honn kerültek Angolországba finomítatlan állapotban, s melyik mennyiség mekkora pénzértéket képvisel.

Termelő hely.	Érték.
Brit Nyugat-India és Guyana	4.799,788 ft. sterl.
Brit Kelet-India	478,150 „ „
Mauritius szigete	1.009,666 „ „
Spanyol Nyugat-India	4.038,346 „ „
Brazília	2.083,206 „ „
Jáva és Filippini szigetek	1.061,050 „ „
Más tartományok	3.750,327 „ „
Összesen	17.220,533 ft. sterl.

E kimutatást azonban korántsem tekint-hetjük olyannak, mely a főbb angol gyarmatokból behozott egész cukormennyiséget magában foglalná, például a Mauritius szigetéről 1872—73-ban kivitt cukormennyiség teljes értéke 2.489,652 font sterlingre rugott. Ama

* Lásd a „V. U.” multheti számát.

czukornak, mely az említett szigeten készül, több mint felét az ausztrali angol gyarmatok és India fogyasztják el. A mauritiusi czukor legfinomabb minőségű nemeit nem Angolországba viszik, hanem többnyire Bombayba és Sydneybe, azaz Indiába és Ausztráliába.

A cukornád művelése Mauritius szigetén különösen ki van téve ugy az orkánok, mint a rovarok által történő szokott pusztításoknak, és ez utóbbiak t. i. a bogarak közt a furdancs (furó bogár) és a benszülöttek által „poua pache blanche”-nak nevezett rovar borzasztó károkat okoz a cukornád gyöngye hajtásaiban. Az előbbi bogár csavarszerű szarvval van ellátva, melynek segítségével a nádat összevisszafuradja. Kiszámitották, hogy 1861-ben 20,000 tonnával volt kevesebb a termés, a mit máskülönben várni lehetett volna és e kárt csupán a rovar pusztító működése idézte elő.

A cukornád mikor ki van fejlődve és meg van érve, körülbelül 12 láb magas és 2 hüvelyknyi átmérőjű. Mihelyt a növény virágzásnak indul, a levelek azonnal hervadni kezdenek és elhalnak, a nád pedig megváltoztatja színét. Az érett nádat levágják, nyálakobba kötik s malomba viszik, hol nagy hengerekkel összetörök s nedvét az alul föllállított hatalmas kádakban fogják föl.

E nyers czukor készítését a világ egyetlen más részében sem vitték oly nagy tökéletességre, mint Mauritius szigetén. Mindazon javítás, melyet a tudomány ugy a készitési eljárás körül, mint az ehez szükséges gépezet tökéletesítésére föltalált, a legnagyobb készséggel fogadták el és alkalmazták e sziget czukortermelői, nem kimélve sem költséget, sem fáradságot.

A czukorgyártásnál követni szokott eljárás ma már oly általános ismeretes, hogy annak részletes leírását itt bátran mellőzhetők tartjuk; elég annyit mondanunk, hogy ugy Mauritius szigetén, mint másutt is oly rendszert fogadtak el a czukorgyártulajdosok, melylyel tömérék időt gazdálkodhatnak meg. Mikor a czukorlé szemesedésébe végre ment, a melyhez a szerint kell rövidebb vagy hosszabb idő, hogy mily nagyságu kristályokban ohajtsák a czukort előállítani, mely azonban többnyire négy órát szokott igénybe venni, a czukort fátelnökön át nagy vas medencékbe hagyják lefolyni, hogy kihüljön, azután a „turbine” okon (központú) gépezeti vízi kerekék), melyek perczenként 1000-ft fordulnak, keresztülhajtván, a czukorból minden szörp-alkatrészt kisajtolnak. Ez eljárás alatt kisebb-nagyobb mennyiségben, a szerint, hogy milyen fehérre akarják a czukrot készíteni, vizet is adnak hozzá.

Az utóbbi három év alatt, hogy a czukornak kristályosodott nemeit nagyobb fehérségűre készíthessék, Mauritius szigetén oly rendszert fogadtak el általános, melyet ott „Icey-féle eljárásnak” neveznek és a melyet Icey E. orvos talált fel. Mióta ily célszerű és jutányosabb eljárást és gépezeteket találtak fel a cukornád művelésében, ez üzletág sok angol gyarmatban kiszorított minden más foglalkozást. Trinidadon s néhány más nyugot-indiai szigeten hatalmas központi czukorgyárakat állítottak föl részint egyes társulatok, részint maguk a kormányzóságok. E gyárakba küldik a szigeten levő egyes termelők czukornádjaikat és vannak uradalmak, melyek naponként 40—50 akónyi czukrot állítanak elő.

Angolországban ausztrali gyarmataiban, különösen a Királyné földjén (Queensland) rendkívül nagy lendületet vett a czukortermelés az utóbbi évek alatt. Ez iparág ma is folytonosan emelkedő félben van és hogy a máris jövedelmező czukorkereskedés mily nagy terjedelmet fog venni, ma még nehéz lenne biztosan meghatározni. 1700-ban az Angolországba vitt cukor mennyisége körülbelül 10,000 tonnát tett, 1873-ban pedig 833,489 tonnát. Eszerint a czukor nemcsak hogy egyik legfőbb beviteli czikk Európában, hanem egyszersmind egyik legnélkülözhetlenebb életszükséggé is vált.

Szebasztopol romjai.

„Tegnap még vadon, ma fényes város és holnap már sivatag pusztaság!” — e régi latin példabeszéd önkénytelenül is eszünkbe jut, ha Szebasztopolnak, a korlátot ismerni nem akaró muszka gög e rövid életű teremtményének,

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPRENSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

Köszöndek az igazsághoz.

A hajózás első óráit az új és váratlan fölfedezésből vonható következtetések megállapítására fordították: a gróf, a százados és Procep hadnagy, hogy ha teljesen tisztába nem hozhatják is helyzetök mibenlétét, megközelítsék legalább annak titkát.

Tény, hogy a *Dobryna* a Kunyhó-szigettől, vagyis a nyugoti hosszúság 2°-tól indult el s az új part, mely feltartóztatva, a keleti hosszúság 13°-nál volt. Igy összesen 15 fokot haladott, keleti irányban s midőn a sziklaszorosban három-, s onnan még előre négy fokot haladott, és ezzel, tehát összesen 22 foknyi uttal Gibraltárnál találta magát, — melyről tudták, hogy a Kunyhó-szigettől még 7 foknyira esik, — világos, hogy e 29 foknyi ut, mindenütt egy irányba, mondjuk kelet felé téve meg, öket ismét kiindulási pontjukhoz vezetné vissza — vagy más szóval, hogy azon gömbnek, melyen vannak, egész kerülete a föld 29 hosszúsági fokának felel meg, vagyis egy fokra (e szélességben) 24 kilométert számítva, nem több mint 2320 kilométer; és így átmérője 16-szorta kisebb, mint volt!

De hova lett a földgömb többi része? Más magyarázat itt képzelhető sem volt, mint az, hogy a földgömb egy kis része az egészből kiszakított, s új gömbbé, egy kis égi testté alakult. Ámbar e magyarázat ellen is komoly nehézségeket lehetett fölhozni. Föltéve, hogy a földgömb egy része, a Földközi-tenger egy részével, külön vált a többtől, de mikép történhetik, hogy sziklá, tengerfenéke s egész talaja más természetű, más alakzatu, mint volt! És ha a gömb ily megkisebbedése meg is magyarázta a nap megrövidülését: még nincs kimagyarázva sem a keletnek nyugottal fölcseréltetése, vagy is az ellenkező irányú tengely-körül forgás, sem a napkörüli pályának oly tökéletes megváltozása, mely majd a Vénus és Mercur pályáinak átmetszését, majd ismét a Marsig való eltávozását vonta maga után.

A közben a *Dobryna* szép idővel s kelvező széllel haladt észak felé, hol a spanyol száraz épen oly nyomtalanul el volt tűnve, mint előtte annyi sok más.

Február 21-kén reggel egy üvegpalczok nyakához hasonló uszó tárgyat pillantott meg a matrózok egyike. Kihalászták — s palacz helyett egy láteső börtökjárt találtak, jól lezárv a midőn felnyitották, egy jegyzéknaplóból kiszakított lapon a következő sajtáságos följegyzéseket olvasták.

„Gallia???”
„Ab sole, febr. 15. — 31.000.000 mf.
„Januártól februárig átfutott pályaut 17.000,000 mf.
„Va bene! All right! Pompás.”

Csak annyi volt belőle világos, hogy a ki írta, febr. 15-kén még életben volt, hogy Gallia név alatt azt a gömböt akarta érteni, melyen voltak, s így valószínűleg franciaia lehetett; és hogy a távolságokat az ök észleleteivel meglehetősen összevágólag számította ki; s a mi több, ez a számítás a Kepler törvényével is megegyezett.

Ugy látszik, az ismeretlen író, a Galliat nem a föld valamely elszakadt darabjának, hanem egy idegen asteroidnak képzelte, melyre ő is, a mi utasaink is — isten tudja hogy s mikép jutottak!

S végre az utolsó szók, melyek három nyelven egyet mondtak, azt látszottak mutatni, hogy az író a dolgok új rendével tökéletesen meg van elégedve.

Mind ez elég anyagot adott a gondolkodásra; de mindenesetre közelebb vitte őket az igazság kitalálásához.

E közben a *Dobryna* megkerülve egy sziklafokot, mely északfelé elzárta előlk az utat, s arra felé fordult, a hol előbb a Creus-foknak kellett lennie, mindenütt oly nyomokat kerestek, melyekből az ismeretes régi partok valamely pontjára ismerhetnének. Azonban semmi nyom nem mutatott a régi alakulásokra. Barcelona ép oly kevéssé volt a maga helyén, mint az eddig nélkülözött városok és szigetek, partok és hegyfokok. A Creus-fokból sem maradt semmi felismerhető. Itt már a francia határnak kellett volna kezdődnie, s el lehet képzelni, mily érdeklődéssel szemlélődött Servadac minden körül, a mi szemeibe tűnt, s mily fájdalom fogta el, midőn hazája helyén is mindent ismeretlennek és megváltozottak kelle találnia! Bármily közel járt is a golette a parthoz, egyetlen pontjára sem lehetett ismerni sem a keleti-pyrénéi tartományt, sem Béarnnak, sem déli Franciaország partvidékeinek általában.

A *Dobryna*, most már kelet felé, folyvást meredek sziklapartok hosszában haladt, melyeken sem a növényi, sem az állati életnek semmi nyoma nem volt látható: de egyetlen öböl, kikötő, vagy menedék sem mutatkozott, a hová a hajó befuthatott volna. Két-három száz láb magasságu meredek sziklafal, egyéb semmi!

Az idő szép volt, de tetemesen meghidegedett. A légkör, kevésbé alkalmas e miatt gőzök felvételére, tiszta, felhőtlen volt. Nappal a nap megkisebbedett tányérra csak halvány sugarakat vetett, melyek a tárgyak árnyékát elmosódottakká tették. Éjjel a csillagok rendkívüli fényvel ragyogtak, de Vénusz és Mercur, sőt maga Mars is egyre kisebb és halványabb lón, s a távolba látszott bemelegülni. Ellenben a felségs Jupiter, a pompás Saturn fényre és alakra egyaránt nagyobbodtak, s még Uranus is, mely a földről soha sem látható szabad szemmel, tisztán kivehetővé vált. A „Gallia“ — nevezük mi is úgy ez ismeretlen világvándort — nyilván közeledett a naptól távolabb eső régiók felé.

Február 24-kén a *Dobryna* — miután az egykori Var departement helyén áthaladt s a hyéresi szigeteket, a Saint-Tropez félszigetet, a lérimi szigeteket s a cannesi öböl hiába kereste: az egykori Antilet-fok irányába érke zett. Itt, ép oly meglepetésére, mint öröme utasainknak, egy keskeny átjáró szakította meg a sziklafalat, aljától tetejéig. Végre kiköthettek s közelebről megsejmelhették az új kontinenst. Servadac égett a vágótúl, azt tehetni.

Réggel hét órák a hajó behajtott a nyilásba, horgonyt vetett, s a gróf, Servadac és Procop hadnagy kiszállottak.

Először találtak némi nyomaira az egykori talajnak. Sárgás színű mészkövek voltak, a provence-i partok rendes alkotórészei. De e keskeny réteg, az egykori földgömb maradvéka, alig terjedt néhány méter szélességben; s a hegyszakadékok, melyben volt, semmi nyomát nem mutatta, hogy valaha vízmosás lett volna benne. Geológ kétségkívül meghatározhatta volna, közettani jelentőségét, de utasaink közül egyik sem volt szakember e részben.

De a mint a szakadékokban főleg-főleg haladtak, mint egy amfiteátrum óriási lépcsőzetén, a légköri lecsapódás nyomaival — *egyszermind az édes víz első nyomaival is az új égitesten* — találkoztak: hó szállingózott a magasabb pontokon, s a szikla-menet felső részei már fehéreltek tőle.

— Ne feledjük el, — mondá Procop hadnagy, — hogy ha a Gallia csakugyan gömb alakú, s ismeretlen tudásunknak igaza van, itt már közel vagyunk az északi sarkhoz és a hó épen nem lephet meg, sőt felebb bizonyára jég-heggyekkel is találkozhatnánk. Ámbar bizonyos, hogy örök éj itt a sarknál sínes, miután a nap az egyenlítőben jár, (a mire mutat az, hogy a nap és éj mindig egyenlők) s így a földszarki fagyokkal itt nem találkozhatunk.

— De, — kérde Timaseff — ha a naptól még távolodunk, nem érünk-e oly hideget is, mely minden életet, feltétlenül, lehetetlenné tesz?

— Nagyobb hideget, — felelt Procop hadnagy, — nem érhetünk, mint a világűr hidege,

SÁRGÁS MÁRVÁNY VOLT, FARAGOTT KŐ.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

mely pedig Fourier francia tudós számítása szerint soha sem száll 60°-on (Cels.) alul.

— 60° a fagyponat alatt! Kiállható-e az?

— Ily hideget már a földön is éreztek az északsarki utazók — s ki is állottak.

Egy perczre megállottak, hogy lélekzetet vegyenek; mert a magas hegy-mászóknak, a levegő rétegek ritkulásával, érezhetőleg fogy a levegő, s ők ezt, ha nem is épen a megmászott magasságnál, hanem a levegő általában ritkább voltánál fogva, nagyon is érezték.

Egyébiránt a Gallia ez északi vidékei felette ridegek voltak. A Provence dús tenyészete helyett végtelen és feltétlen kopárság! Állati s növényi élet helyett pusztán az ásvány-ország a maga egész ridegségében.

Servadac meg volt hatva, le volt verve. Egy jeles szikla tetején, könnyes szemekkel, kétségbeesve állott s tekintett szét az előtte elterülő sivatag sziklákon. Itt volt valaha Franciaország — s hová lett!

— Nem! kiálta. Az lehetetlen. Nem tűnhetett el végkép a föld színéről! Itt egy új szikla-

fal emelkedett ki a tengerből: legyen! De ezen túl ott kell lennie! Tovább, tovább!

Ezt mondva, szórakoztalan vett kezébe egy darabot, ama hatszög-kristály alaku kövek közül, melyek közt lábok botorkáltak.

Egyszerre elállt ajkán a szó. Mintha nem ehhez a talajhoz tartozott volna az a kődarab. Sárgás márvány volt, faragott kő, melyen néhány betűt lehetett megkülönböztetni. A többi közt e betűket:

Vil...

Villa! kiálta föl s elejté a követ, mely száz darabra tört össze. Micsoda villa homlokzatának felirata? micsoda emberi mű maradványa? S csak e darab, az egykori pompából? Ah!

Servadac lecsüggesztette fejét s egy nehéz köny hullott szemeiből az összetört kődarabra. Timaseff gróf hozzá közeledett s komolyan mondá:

— Ismeri ön a Hope család jelszavát?

— Nem, gróf ur. Mi az?

— *Orbe fracto, spes illaesa!* (A föld romba-dőltevel a remény sértetlen!)

— Épen ellenkezője a Dante kétségbeesítő mondásának.

— Ugy van kapitány, de mi ezt választaszuk jelszavunknak!

(Folyt. követh.)

Egyveleg.

Múlt idők maradványa. Abaujmegeyben, Hejczén, még divatos a régi szokás, hogy a tetten kapott tolvajt két kisbíró kíséri az utcákon végig és ezek helyett maga a tolvaj köteles következő, a például felhozott hirdetést közzétenni: „Tudomására hozatik minden helybeli lakosnak, hogy libát, kacsát, tyukot, csirkét lopni nem szabad, mert a ki lop, úgy jár mint én, hogy kisbíráktól kísértetve, maga kénytelen kidobolni a lopást“.

A legutóbbi 25 év háborúinak áldozatai. Egy angol lap kimutatása szerint az 1852—1877. terjedő negyedszázadban folyt háborúk az alább kimutatott emberélet és pénz-áldozatba kerültek. *Emberélet:* Csatákban elesettek vagy megsebesültek s a háború által előidéztett ragályos betegségek áldozatai lettek: A krími háborúban 750,000, az 1859-iki olasz háborúban 45,000, a schleswig-holsteiniben 3000, az amerikai polgárháborúban 800,000, az 1866-iki háborúban 45,000, a mexikói, cochinchinai, marokkói, paraguayi expedíciók alkalmával 65,000, a porosz-francia háború alkalmával 215,000, Bulgáriában, Armeniában stb. 25,000, összesen 1,948,000 ember. —

Költség: A krími háború került 340 millió sterlingbe, az olasz 60, az amerikai polgárháború 1400, a schleswigi 7, az osztrák-porosz háború 66, az expedíciók 40, a francia-német háború 500 millió sterlingbe, összesen 2413 millió sterling. Az emberekben a veszteség oly nagy, mint London fél népessége, a pénzvesztés pedig 8—10-szer több, mint az összes európai és amerikai államok egyévi jövedelme. Ez a 2413 millió sterling teljesen elvesztett.

Francia pezsög. 1844. ápril elsejétől 1877. ápril 1-éig, mint a rheimsi kereskedelmi kamara kimutatásából kitűnik, a francia pezsög-gyárosok 311 millió palaez pezsögöt küldtek a külföldre, a belföldi fogyasztás számára pedig 86 millió, összesen tehát 397 millió palaezot állítottak elő.

A világ legészakibb távirtdal állomását múlt hó 7-én nyitották meg Gjezvauban Norvégiában. Gjezvac 71° 51' északi szélességben fekszik.

Az oroszok Ázsiában. A mongolok minden európai „muszká“-nak hívják. Ha például angolról akarnak beszélni, azt mondják, hogy „muszka angol“, a francziára, hogy „muszka francia“. Szerintök Európa összes népei a „Csagan khán“ (fehér czár) alattvalói. Csak ne hogy igazuk legyen a jámbor tatároknak!

Adriai képek.

Írta Herman Ottó.

Raguza.

Raguza! mennyi szép emlékem fűződik e névhez! A régi, letűnt köztársaság ma már pusztuló fészéket, az egykori hatalmas patri-cziusok tengeruraló fellegvárát akkor jártam, a mikor ereimben a vér még ifju szilajsággal nyargalt, az ész nem parancsolt a szívnek.

Bedobtam magamat a tengerbe, s nem törődtem a czápmával, mely csak „talán“ bekap-hatott; eljárogattam az esti csillag fényénél a Brenno völgyébe, egy földi sötét csillagpár fényéért — mit törődtem én azzal az intó szóval, mely azt mondta nekünk, hogy éjnek idején a Ploce-hidon tulra járni nem kell, mert ott lépten-nyomon lesben áll a yatagán, sivit a krivosciai hajítókés és a golyó! Megtettek rabnak az élet oly szakában, a melyben minden halandónak a legtöbb szabadságra van szükség — játszottam az élettel, mert úgy tetszett ez nekem. És ez a játék a rabnak egyetlen — nem annyira szabadsága, mint inkább szabaldalma; hiszen Nubia gyermeke is — ott az ültetvényekben — akkor zuzhatta be a koponyáját, a mikor neki tetszett.

A nappal rabmunkájára következtek a szabadság éjszakái; és milyen éjszakák voltak azok!

A San-Giacomo kis fokon, egy a szabadban nagytermett palma ringatta leveleit az üdítő fuvalom ölen, kórvonalai elmosódva, titokzatosan rajzolódtak le a láthatár halvány fényén; a tengerpart hosszában az Agave nyugtógatta ki karsu, károsan álló virágokkal díszített szirmit minden helybeli lakosnak, hogy libát, kacsát, tyukot, csirkét lopni nem szabad, mert a ki lop, úgy jár mint én, hogy kisbíráktól kísértetve, maga kénytelen kidobolni a lopást“.

És egy nyáron át száz ilyen csendes éj borul a partokra, csak a fény játéka változik úgy, a mint a hold telik, fogy, vagy elmarad; s én százszor néztem e képet, s nem tudtam betelni vele.

... A „Raguza“ név elragadta tollamat, mert igaz, hogy nem úgy kellett volna kezdeni, vagy jobban mondva: ez nem illik folytatásnak a Val d'Ombla keskeny nyilásához, a melybe multkor a hajó beosont. No de már megtörtént. Igaz, hogy ezt a helyet megszerstem s hát a mit szeretünk, arról ábrándozunk, áradozunk...

Egy éles kanyarulattal hajónk ott termett Gravóza csöndes, pompás kikötőjében, mely Raguza-hoz egy kis sétányi távolban fekszik. Mily kikötő ez! A tenger felől átkarolja és védi a keskeny Punta di Lapad, melynek gerinczét s a kikötő-felé szolgáló lejtőjét cyprus, borostyán erdő borítja; a hol a magyar szem kökényt kerestett volna, ott elvadult gránátalma berzenkedett a bozóttól, s a hol fűzet vált volna, ott kerítésmódra sorakozott az oleánder. A száraz-föld felől a kikötőt a villák egész sora övezte,

a sor mögött lépcsőzetesen emelkedő, díszes kertek, ezek felett hosszú terraszokon az olajfa és szőlő díszlett, míg a fügefa itt-ott még a terrasz falából is kinyujtogatta szíjas ágazatát. A magasabban fekvők házmórt mesés bujaságu repkény borította el, s csak e zöld öv felett öltötte magára a hegység azt a kietlen dalmát kopárságot. A picziny halászbárkák játszva siklottak tova a vizen, melyen egy habocska sem mozdult; az árbcosok hajók szépen sorakozva illeszkedtek a part vonalához, — kedves, pompás tengeri kép!

„Ausbarikren!“ hangzott azután a parancs s én rákerültem egy bárkára, melyet egy barna gyermek s egy furfangos arczu, meghatározhatatlan nemzetiségű férfi hajtott a part felé. Emberemet a gyermek „Signor Admirale“-nak emezgette. Nekem azután a Signor Admirale igen jó emberem lett, mert ő volt az egyedüli vállalkozó, a kinek kedve telt abban, hogy a lehetetlent is megkísérte. Hullámhátan osontunk át a grották előtti zátonyon, kikötöttünk a hol nem volt szabad; és ha a szárazon az út nem volt biztos, hát sajkán lopakodtunk be a Brenno patak torkolatába, s a sajkát ügyesen elrejtve, kutattuk a Molini di Brenno édes titkait.

No, de már megint Brenno jutottam! Gravózátlól fogva kissé kanyarog és jókorát hág az ut, s a mikor a tetőre érünk, egy búbas kép előbb leszegez, azután elragad. A pont neve „Bellavista“ „szép kilátás“, de többet érdemel.

Előtűnk a tenger, kiterjedve a láthatárig, jobbra fölünk a berkes Punta di Lapad félsziget, balra Raguza, melynek fellegvára a hullámok közé van kitolva; lábunk alatt a szakadozott, sziklás tengerpart száz apró öblével. S e kép a nap ragyogó fényében uszik, s az egészre ráborul az a fellegtelen dalmát ég.

Azután elérjük a Borgo Pille külvárost, hol repkényvel befutott romok kunyhószerű apró házakkal váltakoznak, azután jön a Porta Pille előtti remek tér platin óriásaival, melyeknek koronái vető kiáltanak a nap hevénél; itt egy pár esinos lak függő szőlőbe rejtve, a szirt szelén egy elegáns kávéház, honnan a szikla-csuesra sasfészekként épített San Lorenzo erődöt s a hullámok örök játékát nézhetjük, a mint ezt az erőd és várhegy közé hasított keskeny sziklaközben úzik. Végre egy rejtett várkapun haladunk át s szemünk kifuthat a nyilegyenes, márványburkolatu Stradone két palotasorán, hogy a tulsó végen a Porta Ploce óratornyán megakadjon, hol egy érezelovag mozdul meg negyedről negyedrő, óráról órára s a szabadon függő harangra ütve, hirdeti az idő folyását. A szobor patinakérge azt mondja nekünk, hogy az egykori köztársaság végső óráját is ez az alak kongatta.

Jó csillagom úgy akarta, hogy egy tábor-kari főtiszt (később szabadítóm s ma már tábornok), hasznomat is vehette, meg is kedvelt, s így kszamat helyett oda kerültem a Stradone legészbb pontján álló Palazzo Conte Caboga-ba, hol a tábor-kari iroda titkai szövettek. A patinás lovag közel esett hozzám s hűségesen figyelemzetetett a teendőkre; előttem állott a modern olasz styben épült kupolás székesegyház, balra tőle a Dogana, mely oly élénken emlékeztetett a velencei Doge palotájára, s ennek voltaképen csak egyszerűsített, kisebb képe; a Porta Ploce-ra épen letekinthettem s tettem is de sokszor, mert a Borgo Ploce külvárosból s Brenno felől e kapun járt ki s be az az én tarka-barka népem; itt jöttek be a Fekete-hegyek athleta testalkatu fia, a karavanszeraj csodás néprégei s a morlártság vad alakjai. Özönlött az életkép, újra új tódult s folytonosan ingerelte az ember tudvágyát, képzelő tehetőségét.

Ma még a cikkekhez tartozó két képhez tartozom egy rövidke magyarázattal.

Raguza látképe nem a Gravóza (észak) hanem a San Giacomo (dél) felőli pontról van föltüntetve. A tengerbe nyuló vár koronája mintegy 90 méternyire emelkedik a tenger síkja fölé, a mólo, kis kikötő, a bástyák mögé van rejtve. Az előtérig nyomuló part a san-giacomói, a rajta lévő városrészt a Borgo Ploce. A szakadozott part sok felségs üregét rejt magában. A hegy, mely az egészen uralkodik a Monte Sergio. La Croma szigete a tengerbe nyuló vár-fokhoz egy kis ágyulövésnyire esik.

A második kép a Raguza-kerületi népviseletet tünteti elő. A középsőpartban álló tarisznyás nő s férjpárja hegylakók; a főkötő-módra kötött kendős asszony borgo-plocei pórnő; a közből álló lány brennovölgyi; a férfiak külvárosi pórok.

(Folyt. követh.)

A tud. akadémia ünnepélyes közgyűlése.

Május 27-én d. e. 10 órák tartotta meg első tudományos intézetünk 37-ik évi közülést a nagy díszteremben, melynek a közönség számára fenhagyott részén ezuttal meglátstott, hogy a régen várt verőfényes idő épen e napon köszöntött be és a sokszor elhalasztott kirándulásokra végre ráviradt a nap mosolygó arca. A terem és karzat csak félig telt meg.

A tagok nagy számmal jelentek meg. Az igazgató-tanácsot Majláth György képviselte; a minisztériumot Trefort és Perczel Béla a képviselőházat Zsedényi; a főrendeket b. Eötvös Dénes; a fővárosi hatóságot pedig Ráth Károly főpolgármester egy pár bizottsági taggal. Az akadémikusok emelvényének háttérében gr. Mikó Imre arczképe volt felfüggesztve, lombos bokrok közt.

Gr. Lónyay Menyhért, az akadémia elnöke mondta a megnyitó beszédet, fejtegetve, hogy korunkban a tudományos tevékenységet folyvást fokozni kell, s mivel az akadémia, mely a tudomány munkásság versenytete, egyesült erővel törekszik feladatának megfeleni, birja is a nagy közönség méltánylatát. Szólt ezután a legutóbbi három évben történetekről, mely időből az osztályok és bizottságok nevezetes eredményt mutathatnak föl. Az akadémia vagyonában is gyarapodás történt, habár az utolsó évben kapott hagyományok is adományok sokkal kevesebbek, mint a megelőző év 65 ezer forintnyi gyarapodása volt, s noha az akadémia az államtól is kap segílyt: a jövedelem ma már mégis korlátot szab az akadémia tevékenységnek; több anyagi erőre volna szükség, s remélhetőleg, buzgó hazafiak jövőre sem feledkeznek meg az akadémiáról. Emelíté az elnök, hogy a jövő évi nagygyűlés alatt már valószínűleg leleplezhetjük a báró Eötvös emléksobrát is, melyre annyi összeg gyűlt, hogy fölség is marad s abból báró Eötvös József nevére akadémiai alapítvány lesz létesíthető. Emelíté továbbá, hogy 5 közelébb már az összes ülést fel fogja hívni a gróf Széchenyi István hátrahagyott /s megvett iratainak átvételére, feldolgozására is, hogy a nemzet ismerje meg ez iratokból teljesen a nagy államférfit s a fiatal nemzedéket is hevítse föl az a hazaszeretet, mely Széchenyit nagygyá tette. Komoly idöket élünk — végzé az elnök — s lehet, hogy hazánk jövője a mai világesemények mikénti megoldásától függ; de a jövőre nézve saját tevékenységünk és művelődésünk okvetlenül fél tenező, s az akadémia — ha nem is politikál — de ezután is mindig közre fog működni a nemzet szellemi erejének fejlesztésében!

A megjelenzett elnök beszéd után Gyulai Pál olvasta föl Arany János föltitkar jelentését, melynek bevezetése így szól:

„A tudomány óriási léptekkel halad, — szokták mondani; és egészen s nagyobb idöközöket véve föl, igaz is. De a laikus szemlélő, ki, nem mondom a magyar — hanem bármely tudományos akadémia

egyévi működését venné csupán szemügyre, nehezen találna fel az óriási lépteket. Nagy igazságok, örökre megállapított törvények helyett, többnyire még gyanus, kételytel fogadott *hypotheziseket* találna, mint az évi haladás *eredményét*: világra szóló fölfedezések, találmányok helyett kalandosnak látszó vállalatokat s egyes meleg fők melesolygott ábrándjait; általában pedig a cyplosi munka helyett aprólékos hangya-szorgalmat, vagy a gyárak sűrű-forgó tevékenységét, hol a részletekből nem válik ki az egész, hol minden egyes a maga szakmányát végzi s kicsinyes lezsurlás vagy hozzáadás által mozdítja elé a mű tőkélyét. Szóval — folytatja a jelentés, hogy korszerű kifejezést használjak, a tudomány *döntő csatái* sem oly mindennapiak, sőt nem is minden éviek: sok előcsatározásra, ide-oda mozdulásra, apró ütközetre, olykor látszó hátrálásra van szükség, míg egy-egy nagy diadal kivívatik. És ezt általában a fejlődés, különösen a *tudomány* fejlődése, hozza így magával, a tudomány, mely tévedések között keresi az igazságot, s melynek e célra a legkisebb részlet sem csekély, mert az igazság hamis részletet nem tűr.

A jelentés ezután részletesen ismerteti az akadémia lefolyt évének tudományos és szépirodalmi mozzanatát, s végül az akadémia halottjairól emlékezik meg; első helyen gr. Mikórol emelkedett hangon, gyöngéd figyelemmel Fényes Elekrol, elismeréssel Székácsról, Bertháról, Jakab István, Preyszról, Entz Ferenczről, Szalay Ágostonról, valamint Klein Gyula, Prokesch-Osten, Ritschl Frigyes és Pertz Henrik kultagokról. — A jelentésnek az akadémia anyagi állapotára vonatkozó részéből kiemeljük, hogy 1876 decz. 31-én az aktívum 1.971.389 forint volt a passívum 1.774.993 forint. A lefolyt évben a kiadások 129.263 fortra mennek. Adományokból befolyt 3.375 forint.

Horváth Boldizsár, diszmagyar öltönyben, lépett a felolvasó asztalhoz, s tartott terjedelmes emlékbeszédet gr. Mikó Imre fölött. Az elhunyt végakarata szerint történt, hogy Horváth emlékezett meg róla.

Az emlékbeszéd legelőször a nemzeti újjászülés nagy korszakáról szól, mikor a csigédést a lelkesedés váltotta föl. E korszak kiváló fia volt Mikó is, kit a közvélemény „Erdély Széchenyijének” nevezett el, noha a két nagy férfit sokban különböztött egymástól. Egyikben lüktető tetterő, fényes szónoki tehetség, vezéri képesség, a másikban a csendes visszavonulás, tartózkodás a nyilvános szerepléstől: mindkettőben kitartás és határozatlan hazaszeretet. Az egyik újjáalkotás embere, akadémiai emel, s a jelenért küzd a jövő számára, a másik a múltba mélyed és múzeumot épít kis hazájának; természetes aztán, hogy az egyik a szabadságharcot követő szomorú napok alatt elvesztí terét, lelke megtörik, míg a másik előtt a pálya főleg a gyásznapiak alatt nyílik meg, s megéri a felszabadulás napjait.

Az emlékbeszéd részletesen ismerteti gr. Mikó Imre életének minden mozzanatát, a családi szíkkörben, a magán-életben és a nyilvánosság előtt: ismerteti irodalmi munkásságát, nemes szívét, áldozatkészességét, nagy jellemét.

Az emlékbeszéd után, melyet a közönség figyelmesen hallgatott, s többször megjelzett, az előhaladt idő miatt már oszlani kezdett a hallgatóság, pedig még két felolvasás volt hátra, Szilády Árontól és b. Eötvös Lorántól.

Szilády Áron nagyérdékű és becses irodalomtörténeti értekezést olvasott föl „Költészetünk Mátyás király idejében” cím alatt, mely az akadémia „Corpus poetarum”-jában fog megjelenni.

Mátyás királynak a költészet iránti szeretetéről szólva említi a király egy leveléből, hogy még háborúban is mennyire szereti olvasni Silius Italicus római költőnek a karthagói hősökrol írt költeményét. E régi római hősköltemény egy írott példánya megvan a ma 35 kötet közt is, melyeket a török szultán csak imént ajándékozott vissza.

A nagy király idejében a kor tudós hivalkodása volt: latinul írni. De létezett akkor magyar költészet is, mint ezt az ungmegyei Csiesery-család

levéltárában néhány év előtt feltalált „Szabács viadaláról” szóló akkori ének mutatja, mely nyelv és verselés tekintetében arra mutat, hogy korántsem lehetett első kísérlet. Budai Simontól, ki két nyelven írt verset, magyarul egy sor sem maradt ugyan fen; de vannak egyéb töredékek, melyek a Mátyás alatti magyar népies és műköltészet virágzásának tanujeljei. Galeotus szerint: „az asztal felett a hazai nyelven énekelt költemények tárgya mindig valami jeles tett, a miben ott nincsen hiány. Szerelmi dalokat ritkán énekelnek, mert többnyire a törökök elleni hadi tettek fordulnak elő, nem éktelek előadással.” A ránk maradt töredékeket komoly választás hangulat és tiszta erkölcsi érzet hatja át. Galeotus említi „Gábor diák gyönyörű verseit”, melyekben „a pannónok tudós királyja is kedvét találá”. A nagyok és püspökök udvaraiban is, mint hol a fejedelmek szokásait követték, jól ápolhatták a hazai költészetet, mint azt történeti följegyzések igazolják.

A „Szabács viadala” töredék, de mint a régi szobrokat, csonkán is lehet élveznünk. Ezt szintén lakomáink énekeltek; de Mátyás olyan jellem volt, hogy az udvari költészet az ő körében nem aljasult hizelgessé. Ő utálta a hizelgést. Olmützben 1479-ben egy német lantos hizelő verseire azt mondta: „Sok olyannal dicserél, a mi nincs meg bennem. Nem veszem azonban rossz neven, mert jó hiszemben mondtad s ösztönzésül fogadom, hogy a mennyire tőlem telik, amaz éretyekben gyarapodva, szavaid értelmének megfelelőleg. Hanem azt a gízasi erőt, ganymedesi és absoloni szépséget többször ne említsd, mert ha ezután is, a mikor már egyszer színről színre láttál, megkísértenél ilyesmit, nem lennél rá érdemes, hogy hizelgésedért megbocsássak. A mi pedig fáradságos előadásodnak s magasztalásaidnak jutalmát illeti, azt akkor kapod meg, mikor jóslataid teljesülnek.” Ilyen király magyar dalnokai nem vállhattak hizelőgökké. A „Szabács viadalában” is illő korlátok közt nyilvánul a király iránti hódolat. Általában a király izlése ugy hathatott, hogy a költészet szelleme olyan komoly legyen, mint a „Szabács-viadala”-ban látjuk, hol a tények röviden vannak említve az elmaradhatatlan erkölcsi reflexiók világánál. A király diadalmenete is szószaporítás nélkül olvasható. Gergely deák siraloméneke urának Both Jánosnak veszedelmét, messze marad ugyan Janus Pannonius latin előjától, de igaz hűség hangján írt egyszerű soraival nem méltatlan képviselője e fajbéli elenyezett társainak. Szilády értekezése számos régi verstöröket említ meg; a szerelmes Török Imrét, ki „száz jó napot, kétszáz jó éjt” kíván jegyesének; a jogtudó Nyirkallai Tamásét, ki egy jogi elvet foglalt versbe; Apáti Ferencz „feddő énekét”, melyben a rajzolt viszonyok szintén a Mátyás korára vallanak; a szent László himnusz, melyről éllyen érteket írt, mint vallásos epikának megbecsülhetetlen drága gyöngyéről, a Katalin-legendáról, melynek szerzőjéről Temesvári Pelbart ferenczi szerzetest tartja, mit igen alaposan fejteget.

Végül b. Eötvös Loránt tartott természettani értekezést, jó előadással, „A távolba hatás kérdéséről”, fölvetett tárgyán kívül a természettudományok jelentőségéről is szólv. A tudományról és szellemmel írt értekezést élénken megjeleneztek. Az akadémiai ünnepélyt egy óra után az elnök köszönő zárszavai fejezték be.

Az akadémia pályázatai.

Az I-ös osztály szomorujátékra hirdet pályázatot, jutalma a *Teles-féle* 100 arany; a *Karácsonyi-féle* jutalom, mely most már 400 aranyra szaporodott föl, ez évben pályázatra hirdették ki; a *Nádasy-féle* 100 aranyas pályázat elbuzálól költeményre; ismét kihirdették a *Fekesházy-féle* 500 forint idegen nyelven írt, s a magyar nyelvet és irodalmat ismertető munkára; a *Marczibányi-alapból* 80 arany nyelvészeti kérdéső tüzetik ki; a Horváth Mihály és Frakuói által felajánlott 100 arany Révay életrajzára és műveinek kritikái méltatására.

A II-ös osztály jutalmát a *Marczibányi-féle* jutalom (200 arany), és mellékjutalom: 50 arany az 1872—1877 idő közt megjelent legjobb társadalmi munka szerzőjének fog oda adadni; a *Fáy András-féle* 3000 forint a művelt államok adó rendszeréről írandó

munkára tüzetik ki jutalmul. A *Dora-féle* 50 arany az agio ingadozásának a kereskedelmi forgalomra való hatásáról írandó műre, ugyanecek a Dóra-féle viszsamaradt 100 arany a vasutak társulatok általi kezelésének előnyeiről és hátrányáról, a *Sztrakoi-féle* 300 forint a mohácsi vész előtti magyar egyházi zenatokról írandó művekre tüzetik ki. A *Vitéz-féle* 100 aranyért kívántatik az Árpád-kori hazai kuttók ismertetése; a *h Czartorisky-féle* 1500 forint; kívántatik a magyar és lengyel nemzet közti politikai és művelődési érintkezések, s azok hatásának története.

A III-ik osztály pályakérdései: Magyarország faunája valamely nagyobb családjának magánrajzi tárgyalása, jutalom a *Vitéz-alapítványból* 40 arany; mezőgazdasági műtan, — jutalom a *Fáy-féle* 3000 forint; a vízről, jutalom a *Bézsán-féle* 1200 forint (aranyban).

Az első khinai követség Európában.

A mennyei birodalom uralkodója, „az ég fia”, a „nap őse”, s a „tízezer évűk ura” még eddig nem alkotta meg magát annyira, hogy más emberekkel, kik az istenek csakra „kegyelméből” uralkodók, szóba álljon. A khinai világ-hírű falnál sokkal erősebb lál zárta el sok ideig e nagy birodalmat a többi világtól: az európai

Kuo-Ta-Jen nagykövét.

évezredekkel megelőzött, de ott aztin meg is állapodott s megesontosult civilizációja.

De a korszellem, mely érintkezésre készíti egymással a népeket, nem ismer khinai falat se köböl, se intézményekből. Keresztül gázol rajtok s így látjuk most azt a csodát, hogy a khinai birodalom uralkodója saját fényes arculatát képviselheti egy európai udvarnál, illetőleg nem ő maga, mert ő felsége még csak gyermek, hanem a regensséget nevében gyakorló két császári hölgy.

Mi bírhattá rá e megbocsáthatatlan önmegfeledezésre? Ennek bizony egy kis törtérelja van.

Az angol kormány 1874 őszén expedíciót küldött a birma-kinai határszélre, hogy ott az utakat megvizsgálja. Az expedíció tolmácsául Margary Ágost fiatal angol tudós választatot, ki akkor Formosa szigetén lakott. Ez innen Khina délkeleti részén a szárazföldön utazott Birmába, holott a tengeren biztonságban s rövidebb idő alatt tehetne volna meg az utat. De így Margary az újabb kor egyik legnevezetesebb utazását vitte végbe. 1875. január közepén Bamóba, Felső-Birmába ért, s úgy el volt mérülve buvárlataiba, hogy észre se vette, hogy Yun-nan tartományban messze terjedő öszevesküvést forralnak a tervezett expedíció legyilkolására. Csatlakozva hát az expedícióval, azzal együtt megérkezett febr. 19-én Manvain khinai tartományba, hol látszólag szívesen fogadták, de febr. 21-én, midőn épen sétálni ment, orvul megtámadták s agyonverték, kísérétét pedig szintén felkoncolták, fejüket levágva karrókra szurták, s diadaljelül a falakra tüzetik.

Anglia e gyalgatosz gyilkosság miatt érelyesen felszólt s elégtételt követelt, s a khinai kormány erre megkötötte az angolokkal a csefui egyezményt, és ennek szövegét hozta át ez év elején az angol királynőnek aláírás és megerősítés végett az a khinai követség, melynek két főbb emberét ez alkalommal mutatjuk be olvasóinknak, s mely egyuttal még bocsánatkérő és sajnálkozó levelet is hozott a minnyei

birodalom hatalmas uralkodójától az angol királynőhöz.

Ez tehát, tekintve azt, hogy Khina uralkodói eddig minden más hatalom képviselőivel egy bántak, mintha meghódolt tartományok követei volnának, — mindenesetre nagy „leereszkedés”.

A követség, mely az év elején az angol udvarnál megjelent, majdnem egészen ugy volt szervezve, mint a nyugati hatalmak követségei. Kuo-Ta-Jen, a khinai nagykövét mellé egy alkövetet is adtak, Liu-Ta-Jen-t. Utánok következő rangban egy khinai és egy angol titkár. Két tolmács, négy katonai attaché, néhány szakács, borbély, szakács és cipész egészíti ki a követséget, mely hivata volt az ég fiának képét viselni Angliában.

Kuo-Ta-Jen nagykövét szünai születésű s gazdag tapasztalással régi tisztviselő, kiről azt mondják, hogy az idegenek iránt békés és barátságos indulattal viseltetik. Ő exzellenziája most körülbelül 60 éves és mint tudós, már fiatal korában kitüntette magát s Pekingben több irodalmi intézetnél volt alkalmazva. Huzamos ideig a vidéken hivatalnokoskodván, végre 1875. augusztusában mostani angol nagyköveti állomásra emelték. Értelmessége és jellemzilárdsága miatt általános becsülésnek örvend az angol udvari és arisztokrata köröknek.

Liu-Ta-Jen.

Liu-Ta-Jen, a második követet vagy követi segéd, kantoni születésű s jelenlegi alkalmazása előtt a pekingi fegyelmi törvénytörvényeknél viselt hivatalt. Ő is derék, nyájás, előkelő modoru ember. Mindkettőjöknek arcképe londoni fényképek után készült, mert a „Nap fiának” alattvalói most már nem állják a napot ilyetén földi dolgokra is felhasználni.

E követség megjelenése Európában erős rés a khinai falon, mely különben is már egyremásra szakadoz. A khinaiak 1858-ban megnyiták egész határukát az orosz karaván-kereskedés előtt s 160 mfnydi tengerpartot engedtek át az oroszoknak s Korea minden kikötőt, — csupán azért, mert midőn Montauban francia tábornok (a későbbi Palikao herceg) egy kis francia és angol csapatall Pekinget bevételre fenyegette, Ignatieff, ki akkor épen Pekingben volt, azt hazudta, hogy a városban roppant khinai haderő van elrejtve, elvonulásra bírta a szövetséges európai sereget. De már az angolokkal, amerikaiakkal és francziákkal is vannak kereskedelmi szerződésai Khinának, melyek mindinkább megnyitják ez országot a nyugat előtt. S legközelebb egy kis nyularknyit vasutjok is épült, daczára, hogy a khinai hatóságok megambuszbotozták azokat a khinaiakat, a kik telkeiket el merték adni az „ördög útját” építő angoloknak.

S ha tekintetbe vesszük, hogy kivált Éjszak-Amerika nyugati partjain tömördek a khinai, kik ott új nézetekkel, gondolkozással s a haladás minden újabb vívmányával ismerkednek meg: bizony állhatatik, hogy a körülzárolt Khinának a haladó államok sorába lépése nem lehet már igen hosszú idő kérdése.

Irodalom és művészet.

Költészet, tanodai és magánhasználatra. Irta Török László a pesti evang. főgymnaziumban (legújabb az állami felsőbb leányiskolában) a magyar nyelv és irodalom tanára. Török s könyve már

harmadik kiadásban jelen meg, a mi legalább használhatóságát tanusítja. A mi sajátása a versstani rész, melyben Török új elméleteket követ, sajátlag a maga elméletét, különösen a magyar rhytmusra nézve, eltérőleg az Arany által tisztázott s általánosan elfogadott felfogástól. A magyar hangsúlyos verselés kérdésénél Török új meg új alakban állítja fel, s könyve három kiadásában három különböző modorban tárgyalta; a mi arra mutat, hogy elméletével maga sincs egészen tisztában. Bár a kérdés lényegét Arany (a magyar versidomról) nézetünk szerint eléggé tisztázta, a részletes alkalmazás s különösen a hangsúly nyelvtani kérdésével összefüggésben, még tisztázandó. S hogy Török erre törekszik, mindenesetre méltánylat érdemel. Ha neki nem sikerült a célt elérni, ohajtandó, hogy mások is szóljanak hozzá a kérdéshez. Török „Költészetana” különben a költészeti nemek és fajok osztályozásában s jellemzésében a tört uton jár s e részben új eszmével vagy felfogással nem igen gazdagította az irodalmat. Mint tankönyvnek ez nem is célja; de hogy itt-ott kevésbé szabatos és világos: ez már hibája. — A munka az Athenaeum kiadásában jelent meg, csinos kiállításban, nagy 8-ardréti 10 íven, s ára 1 forint.

A dr. Erődi Béla által írt, és számos képpel díszített emlékkönyv: „Csok jása! A török küldetésétől a határvárosokig” a hét folytán küldetik szét az előfizetőknek. Ez emlékkönyvet előfizetési áron még meg lehet rendelni 1 forintért, mely összeg a Franklin-társulathoz küldendő. A könyv bolti ára magasabb leund.

Új regény. Gyarmathy Zsigánétól, ki Katinka név alatt több elbeszélést írt a „Fővárosi Lapok”-ba és az „Otthon” régebbi folyamába, két kötetes regény jelent meg. Címe „A kiknek nincsen szívük”. E regény először a kolozsvári „Magyar Polgár” tárcájában látott napvilágot, s most K. Papp Miklós külön is adta ki. Ára nincs följegyezve.

Új tankönyv. Aigner Lajosnál megjelent: „Német nyelvtan”. Középtanodák használatára; szerkesztette Steiling Károly. A szerkesztő Heysé s más, a nyelvtanítás mezején elismert tekintélyek nyomán haladt. A tankönyv elméleti és gyakorlati részre van osztva.

A „Falusi könyvtár”. II-ik évfolyamából megjelent a 3—4 könyv, mely a „Munkások ostroma” költői elbeszélést Dengi Jánostól és „Hogy lett Rigó uram a falu leggazdagabb embere” elbeszélést Tiringer Mihálytól tartalmazza; kiadó-szerkesztő Vass Jenő (Berettyó-Ujfalun); előfizés egy évre vagy 12 könyvre 1 forint 20 kraj.

Új lapok. Tordán „Haladás” című társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny indult meg. Szerkeszti és kiadja Volec B. nyomdász. Ára egész évre 6 forint. — „Röpkö-vek” című kis heti szépirodalmi lap mutatványsszáma jelent meg Balassa-Gyarmaton. Kiadják és szerkesztik Komját Jeno és Luby Sándor. Munkatársai nagybőrra vidéken lakó fiatal írók. A lap ára félre 2 forint.

A nemzeti színházban Sardon Victorien legújabb színművét, „Dorát” adták elő a mult héten Huszár Imre fordításában. A darabot nagy sikerek híre előzte meg Párisból és más nagyvárosi színpadokról, s az itteni közönség kíváncsián várta a darabot. S valóban nem ok nélkül. Sok van e darabban, a mi meglep. Először is az, hogy egészen új nyomokon jár s teljesen elít nem csak a francia, hanem általában az egész újabb irodalom színpadi termékeitől, melyeket már képzelné se tudunk másképp, minthogy a szerelem legyen bennök a főrugó s a szerint sorakozzanak a vigáték vagy tragoedia osztályához, a mint a darab végén a szerelmesekek összekelek, vagy meghalnak. Sardon „Dorá”-jában a szerelem meglehetősen alárendelt szerepet játszik s inkább csak a háttér kifestésül szolgál. A főmotor a darabban a politika. Sardon itt egy fajtát mutatja be a nőknek, kik politikai szereplő egyéniségeket vonnak halójukba s kifürkészvén azok titkait, híven megferalják. — jó pénzért. Egy szóval: kémek. Van der Kraft báró, egy sivar vén gazember kereskedik e szellemi rabzolgákkal. Ő osztja ki nekik megbízásait, s ő fizeti. E női gárda tagjai közé vegyül egy spanyol tábornok özvegye is: Rio Zares marquisné, kinek leánya Dora igen szép, ugy hogy minden férfi hódol neki, eszes, ugy hogy mindent ki tudhatna tőlk és jó hangzású nével bíró, ugy hogy nyitra áll előtte minden szalon ajtaja. Ez anyagból pompás epiont lehetne faragni s Van der Kraft báró, kizsákmányolva a marquisné szorult helyzetét, szoljábja fogadja elébb csak a mamát, kivel minden jelentőség nélküli leveleket írat, de

csak azért, hogy idővel Dorát is behálózsa. Dorába egy fiatal képviselő, Maurillac szerelmes s nőül is veszi, még a második felvonás végén. De Zikka állítólagos grófnőnek, ki nem más egy kalandornőnél s Van der Kraft egy kreaturájánál s ki szerelmes Maurillacba, sikerült Dorát a kémkedés gyanyjába keverni férje előtt, még az esküvő napján. A fiatal férj le van süjtva s boldogtalan-ága növekedik a gyannokok szaporodásával, melyek Dora bűnös voltát mind valószínűbbé teszik előtte. Végre Favrollenek, Maurillac barátjának egy finom cselvettel sikerült lerántani az ármányról a fátyolt s Zikka grófnővel bevallani gyalázatoságát. A méltatlanul gyamusított Dora tisztán áll most férje előtt és boldog lesz. Ez a darab rövid tartalma, mely tele van érdekesítő jelentekek, meglepő, fordulatokkal. A mese ügyesen van szöve, bonyolítás a megoldása elrjárja a mester kezét. A czím-szeretet Helvi Laura k. a. játszotta, ki az utóbbi időben meglepő haladást tanusított s a nemzeti színháznak rövid időn jelentékenyebb erő közé küzdte föl magát. Zikka grófnőt Prielle, Rio Zares marquisné Paulinét asszonyok, Van der Kraftot Feleki, Maurillacot Nádai, Favrollet Beresényi játszották jellemzően. A darabban előfordul egy magyar emigráns is, Tekly, kit Halmi játszott értelmesen. Általában e darab előadása az öszevágyóbbak egyike a nemzeti színpadon s vonzereje bizonyonyal megmarad a melegebb idő beálltával is. — A nemzeti színház operájánál most *Donadio* k. a. képezi a vonzerőt. Főlepteikor mindig megteik a színház. Főlepett legközelebb Mozart „Varázsvolvájában” is, az új királyi nézőjé szerepében, mely még eddig nálunk nem énekel s talán másutt sem. E föllépése legszégyő diadalának volt egyike, melyeket nálunk aratot. E szerep igen nehéz s nagyon megröbálja a hangot. De Donadio játszva bírt el vele, könnyedén csillogtatta a futamokat, staccatot és az ének egyéb fioritúráit, melyekkel a nagy zeneköltő az új királyi nézőjé két nagy aráját oly pazarul elhalmozta. A vendégművészőnek mind az első, mind a harmadik felvonásbeli nagy aráját meg kellett ismételnie. Mellette még Balászné asszony (Pamina) és a szép erős hangú Ney (Sarastro) arattak sűrűn tapsokat.

A népszínház nézőterén is meglátszik, hogy a főváros falai közé soká internál közönség most a szabadsá siet estenként. *Soldano* föllepett azonosan most is megteik a nézőtér, mint a „Kapitány kisasszony” operette két utolsó előadásán, melyek már a most kezdődött tavaszi estekre jutottak. A mult héten Molière egyik bohözata, „A botesinálta doktor” került színré öszevágyó előadásban, de futólagos hatással. A szereplők közül Horváth Vinezé (Sganarel) tetszett legjobban. A bohozattal együtt játszották Soupé „Pajkos diákok” című operettjét, mely előadái töldeleknek még többször is mulattató lesz.

A budai színpadon Gerőfi szintársulata gondos előadásokat tart, s főképp az operettekkel („Girofella”, „Fatinicza”) nyert tetszést. A pártfogás, melyben eddig része-ül, valamivel jobb a langyosnál. Budán ezt így mérik.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud akadémia máj. 28-án összes ülést tartott, melyen Toth Lőrincz mondott emlékbeszédet a február havában elhunyt Bertha Sándor fölött, kinek életrajzát és arcképet lapunk nemrégiben közölte. Bertha az akadémianál mint annak ügyésze, s később mint pénztári hű és gondos ellenőr is érdemeket szerzett. A mi tudományos foglalkozását illeti, a Verőbőcy hármas könyvének az akadémia által elrendelt fordításában való részvétele emelendő ki. Mint fiatal ügyvéd az 1825—27-ki országgyűlésen mint alegatus jelen volt, ezen országgyűlést részletesen leirta „országgyűlési jegyzetek” név alatt. Bertha önéletrajzából Tóth Lőrincz több fölötté érdekes, gyakran humoros tollal írt részletet olvasott fel. Az emlékbeszédet nagy érdekléssel hallgatták és zajosan megjeleneztek.

Az akadémia igazgató-tanácsában üresedésben volt helye az igazgatótanács egyhangulag gr. Erdődy Sándort választotta.

A Kisfaludy-társaság máj. 30-án tartott ülésén először Vadnai Károly olvasta föl Toth Kálmának „A binhódók” és „Erzsike” című tetszéssel fogadott költeményeit. Majd *Rákossy* Jenő mutattott be egy fejezetet „A legnagyobb bolond” című regényéből, „A halálkölő embert”-t, mely egy halálra vált, sivar, a világgal meghasonlott ember tételőlőseit festi élénk vonásokkal. Utána *Gyressy* Ágost olvasta fel Abafi Lajos „Hero és Leander” című dolgozatát, mely kimutatja, hogy a halálban is egyesülő e két szerelmes hajdanokri regéje majdnem minden nemzet népköltészetébe átplantáltatott;

Egy hatosor használt petít sor... 16 krajczár; többesre 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden...

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetésnyelket előford. Hason... steln és Vogler Walldehause Nr. 10, Mosse R. Selterstrasse Nr. 3...

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS

legtartalomsabb és leghatasosabb budai keserűvír. Kapható minden gyógytárban és fűszerkereskedésben...

Gyönyörű szép HÖLGYRUHAKELMEK

HAMBURGER ADOLF-nál. Budapest, koronaherezeg-utca 8. sz.

Nincs többé szeplő, napsütés, sárga arcfolt, redő.

EAU DE LYS DE LOHSE szepítő lilomtej adhatja vissza. Lohse Poudre Veloutinje. Lohse egészség-szépség lilomtej-szappana...

Mell-, nyak-, gyomorhajójknál

Hoff János-féle maláta-gyógytápszer. mely már oly sokszor kipróbáltott, hogy a szenvedő...

II. Hosszabb idő óta makacs hirtűben szenvedők

Ezen Hoff János-féle maláta-gyógytápszer... 41-szer lettek kitüntetésre; nyolcszor 1876-ban, udvari...

ÁRAK:

Maláta-kivonat-egészségi-sör, egy üveggel 60 kr. Ládában és üveggel: 2 üveggel 3 ft 88 kr. — 13 üveggel 7 ft 26 kr. 28 üveggel 14 ft 60 kr. 58 üveggel 29 ft 10 kr. — 1/2 kilo maláta-csokoládé 1, 2 ft 40 kr. II. 1 ft 60 kr. III. 1 ft. (Nagyobb mennyiségnél engedmény.) Maláta-csokoládé 1 zacskó 60 kr. (1/2 és 1/4 is kapható) — Gyermek-táp-maláta-liszt 1 ft. Koncentrált maláta-kivonat 1 üveggel 1 ft, 60 kr. is. Egy kész maláta-fürdő 80 krajczárba kerül.

A fő-üzlet Magyarban számára. létezik Budapestben, Kalap-utca 10 (a kapu alatt). Raktár Török József gyógyszerészénél, király-utca 7. 2 frton alul semmi sem szállítatik.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében. 35° R. meleg artézi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és közfürdők zuhanykészülékkel — nagyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül- és belföldi lakok — naponta zene. Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredménnyel használtatott: Kőszvény — az ízületek, izmok, esonthatya, ideghüvely, idült csuza. A csuza, kőszvény, erómiói behatások typhus után fellépő hűdések — Zsábak — A csontbántalmakat, csontszét, izületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások — Fájdalmas hegek, merevség, hűdés. — Börbántalmak. — Vizeletési nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. A hévíz belsejleg eredménnyel használtatott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigeten van gyógyszerár; ellátva mindennemű ásványvízzel és vegyes kereskedés, melyben mindennemű Margitszigeti Emlékek kaphatók. Rendelő orvos: dr. Vörzár. Bérleteknél ugy a fürdő, mint a menüjegyek együttes váltásánál árelengednek. A szigeten lakók a fürdő-használatnál és a menüjegyeknél előnyben részesülnek. A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. 334) 5. A nyári idény május 1-én megnyitattik. A lakások megrendelése: a szigeten a felügyelőségi irodában. (Utolsó posta: Ó-Buda.) A margitszigeti felügyelőség.

Üzlet-megnyitás.

Van szerencsém tudatni a nagyérdemű közönséggel hogy több évi külföldi utazásomból vissza téve BUDAPESTEN, az újonnan épült Ferencziek házára 35. számú boltjában

Cziriák Károly

cég alatt férfiszabó-üzletet nyitottam. A külföld első rendű városiban, Páris, London, New-York és San Francisco mindenütt a legtekintélyesebb szabóüzletekben működővén minden igyekezetem oda irányult, hogy szakmámban a legszigorúbb igényeket is kielégítő képességet szerezzek magamnak. Bizalommal fordulok tehát a főváros és a vidék t. cz. közönségéhez azon alázatos kérelemmel, hogy becses megrendeléseikkel pártfogolni sziveskedjenek, meg lévén győződve hogy pontosság, jó izlés, és szigorú becsületesség által a bennem helyezett bizalomnak kielégőleg megfelelni képes leendek. Magam a t. cz. közönség nagyra becsült hajlamba ajánlva maradok, mely tisztelettel Cziriák Károly, férfi-szabó. Ferencziek bazárja 35-ik szám a.

PILEPSIE

Magyar Hölgyek. Tartalmi elv- és jellemrajz. Füzve 1 ft.

NEMZETI HIRLAP

III. évfolyam. Azon általános elismerést, melyet e lap a múlt évi szerb-török háboru alatt gyors, pontos és kimerítő tudósításai által kivívott, igyekezni fog az orosz-török háboru alatt is kiérdemelni. Külföldi levelei és harszteri tudósításai lehető gyorsasággal és alaposzággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagyfontosságú napok eseményeiről értesíteni.

A „Nemzeti Hirlap“ tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, velős, népszerűen tartott vezércikkekben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás üléseiről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimerítő tudósításokat, távirati és újdonsági rovatában a legújabb híreket. A „Nemzeti Hirlap“, mindennap egy iven, a szükséghez képest, évenként 50—100-szor félívenyi melléklettel, ünnepi utáni napokban pedig félíven fog megjelenni; s ezentul is a legelőcsőbb politikai napilap, mely a hirlapolvasók igényeit kielégítheti.

A rendes előfizetés, mely bármely hónap elején kezdhető meg, lesz: Egy óra ... 1 ft 40 kr. Két óra ... 2 „ 80 „ Három óra ... 4 „ — Hat óra ... 8 „ —

KELET NÉPE

III. évfolyam. A KELET NÉPE külföldi levelei és harszteri tudósításai által lehető gyorsasággal és alaposzággal értesíti olvasóit a háboru s hazánkra nézve oly nagy fontosságú napok eseményeiről.

A KELET NÉPE a konzervatív irány határozott képviselője, minden jóra való törekvésnek erélyes támogatója, minden visszafelé lépésnek, romlottágnak kerülhetlen ostromója.

A KELET NÉPE hetenkint hatszor egy nagy iven — a szükséghez képest félívenyi melléklettel — ünnepi utáni napokon pedig félíven mint esti lap, tehát mindennap megjelenik.

A rendes előfizetési ára: Egész évre ... 20 ft — kr. Félévre ... 10 „ — Negyedévre ... 5 „ — Egy óra ... 1 „ 80 „

Az előfizetési pénzek legelőcsőbb postautvány útján, a Franklin-Társulat hirlapkiadó-hivatalába (Budapest, egyetem-utca 4-dik szám) küldendő.

KERTÉSZ TÓDOR BUDAPEST.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható: Szentcezey Gusztáv.

Magyar váltóeljárás.

Negyedik kiadás. Füzve 2 ft 60 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre ... 12 ft ... félévre ... 6 „ ... Compén a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre ... 8 ft ... félévre ... 4 „ ... Compén a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre ... 8 ft ... félévre ... 3 „

23. szám. — 1877. Budapest, junius 10. XXIV. évfolyam.

A CSERKESZEK.

A KAUKAZUS újra lángban áll, a cserkesz nevet megint emlegetik. Az a maroknyi nép, mely hazája szirtjei példájára oly bámulatos kitartással küzdött az orosz özönvíz csapkodásai ellen, s oly sokáig nem engedte elnyelni magát, — most, midőn az a tenger már két évtized óta tartja elborítva, fölemelte fejét, sziget lőn megint, s daczol az áradattal, midőn az tulesap és tovább hatol hajvaival. A cserkesz név jöhangzusa a magyar ember előtt. Megszoktuk a függetlenség és szabadság szeretetét, a hősiességet és vitézi erényt fűzni e névhez. Sok ideig rokonainknak tartottuk és sokan talán ma is azoknak tartják, habár a nyelvész, ki a különféle cserkesz törzsek nyelveit tanulmányozza, arra a tapasztalatra jött, hogy a cserkesz név alá foglalt törzsek nem a magyarral közös család ivadékai.

Hazájuk a Kaukázusban van, hol a vadregényes Elbrusz meredek csucai a kék ég felhőit érintik, hol a hegyi patakok vad csörtetésével törnek maguknak utat a szarvasok és őzek lakta völgyekbe. E hegyek rejtekeiben tanyáznak ők mint a sasok, melyeknek szabad szárnyalása őket a szabadság és függetlenség magasos érzetere tanította. Ott laknak ők a Terek és Kuma partjain, a mennykővet rejtő Elbrusz vidéken, mely a magyar nép lelkébe mint őseink régi lakhelye, annyi kedves ábrándképet rajzol.

Századokon át éltek e szegény hegylakók zavartalanul és boldogul. Szabadon tanyáztak szikláik között; a hegyek belsejében lakó arany és más drágaságok ördöge nem kísértette őket, megelégedtek jámbor marhák legeltetésével s egyedül fegyvereket kovácsoltak, hogy azokkal szabadságukat megőrizték.

A Kaukázusnak észak-nyugati és délféle lenyúló területe, az a vidék, melyen ma is véres harczok folynak az oroszok és a törökkel szövetségelt kaukázusi törzsek közt, a vitézi tettek egész özönét képes felmutatni, melyek a világ előtt hősi babérral koszorúzzák a cserkesz nevet. Általános rokonszenv és részvét kísérte e szabadságharcosok küzdelmét, melyet az őket nagy hullámokban előzölő orosz hatalom ellen folytattak. Vezérok Samil és Kara Haszan a történet legvitézebb hősei között foglalnak helyet. De meg kellett törniök

HADSÍ MURTUZ MOLLA RÁZI CSERKESZ FŐNÖK.